

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 27.11.2013
COM(2013) 822 final

2013/0408 (COD)

Návrh

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY

o procesních zárukách pro děti podezřelé nebo obviněné v trestním řízení

{SWD(2013) 480 final}

{SWD(2013) 481 final}

{SWD(2013) 492 final}

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

1. SOUVISLOSTI NÁVRHU

1. Cílem tohoto návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady je stanovit v celé Evropské unii společné minimální normy pro práva dětí podezřelých nebo obviněných v trestním řízení a dětí, které jsou účastníky řízení podle rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV („řízení týkající se evropského zatýkacího rozkazu“).
2. Stockholmský program¹ se výrazně zaměřuje na posílení práv jednotlivců v trestním řízení. Evropská rada v bodě 2.4 uvedeného programu vyzvala Komisi, aby předložila návrhy na vytvoření postupného přístupu k posílení práv podezřelých a obviněných osob prostřednictvím stanovení společných minimálních norem práva na spravedlivý proces. Toto opatření tvoří rovněž součást Agendy EU v oblasti práv dítěte, na které se podílí Evropský parlament, Výbor regionů, Evropský hospodářský a sociální výbor a Rada Evropy, jakož i další klíčové zúčastněné strany, např. UNICEF, veřejní ochránci práv dítěte v členských státech a občanská společnost².
3. Doposud byla přijata tři opatření: Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení³ a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení⁴ a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/48/EU ze dne 22. října 2013 o právu na přístup k obhájci v trestním řízení a řízení týkajícím se evropského zatýkacího rozkazu a o právu na informování třetí strany a právu na komunikaci s třetími osobami a konzulárními úřady v případě zbavení svobody⁵. Opatření ohledně práva na prozatímní právní pomoc pro podezřelé nebo obviněné osoby, které jsou zbaveny osobní svobody, jsou předkládána jako soubor tvořený touto iniciativou a směrnicí o posílení některých aspektů presumpce nevin a práva na být přítomen při trestním řízení před soudem.
4. Tento návrh směrnice stanoví specifická minimální pravidla v trestním řízení pro práva podezřelých či obviněných osob, které jsou dětmi. Tím tento návrh podporuje uplatňování Listiny, zejména jejích článků 4, 6, 7, 24, 47 a 48, vycházejících z článků 3, 5, 6 a 8 Evropské úmluvy o lidských právech, jak jsou vykládány Evropským soudem pro lidská práva, který ve své judikatuře stanovuje normy zvláštních záruk pro zranitelné osoby, zejména děti. Tato judikatura mimo jiné stanoví, že spravedlivé řízení a právo na spravedlivý proces vyžadují, aby osoba měla schopnost chápat podstatu řízení a měla schopnost účastnit se řízení a účinně uplatňovat svá práva a těžit z ochrany soukromí. Za těchto podmínek by tato směrnice měla výslovně posílit procesní záruky pro děti.
5. Tato opatření by měla být provedena se zřetelem na nejlepší zájmy dítěte, jak stanoví článek 24 Listiny základních práv Evropské unie.

¹ Úř. věst. C 115, 4.5.2010, s. 1.

² Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, 15.2.2011, KOM(2011) 60 v konečném znění.

³ Směrnice 2010/64/EU o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení, (Úř. věst. L 280, 26.10.2010, s. 1).

⁴ Směrnice 2012/13/EU o právu na informace v trestním řízení, Úř. věst. L 142, 1.6.2012, s. 1).

⁵ Směrnice 2013/48/EU o právu na přístup k obhájci v trestním řízení a řízení týkajícím se evropského zatýkacího rozkazu a o právu na informování třetí strany a právu na komunikaci s třetími osobami a konzulárními úřady v případě zbavení osobní svobody (Úř. věst. L 294, 6.11. 2013, s. 1).

6. U podezřelých nebo obviněných dětí je tento status uznán a je s nimi zacházeno s osobním a nediskriminačním způsobem s úctou, důstojností a profesionalitou, a to při každém jejich kontaktu s příslušným orgánem činným v trestním řízení. Mělo by tím být rovněž usnadněno znovuzачlenění dětí do společnosti poté, co byly konfrontovány se systémem trestního soudnictví. Práva stanovená v této směrnici se vztahují na podezřelé nebo obviněné děti nediskriminačním způsobem, a to i pokud jde o otázku statusu jejich pobytu.
7. Toto opatření je předkládáno společně s doporučením Komise o procesních zárukách pro zranitelné osoby podezřelé nebo obviněné v trestním řízení a pro zranitelné osoby, které jsou účastníky řízení o evropském zatýkacím rozkazu.
8. Návrh vychází z čl. 82 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie.
9. Právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces a právo na obhajobu jsou stanoveny v článcích 47 a 48 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), jakož i v článku 6 Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen „EÚLP“). Schopnost účinně vykonávat tato práva do značné míry závisí na schopnosti podezřelé nebo obviněné osoby sledovat a plně se účastnit řízení, což může být omezeno věkem, nedostatečnou vyzrálostí nebo zdravotním postižením. Znamená to, že je nutné pro děti a zranitelné dospělé osoby přijmout zvláštní opatření, která zajistí, aby se mohly účinně účastnit řízení a těžit ze svých práv na spravedlivý proces ve stejném rozsahu jako jiné podezřelé nebo obviněné osoby⁶.
10. Vzhledem k tomu, že neexistuje obecná definice zranitelných dospělých osob a s ohledem na aspekty spojené se zásadami subsidiarity a proporcionality, nezahrnuje Komise v této fázi do oblasti působnosti této směrnice zranitelné dospělé osoby. Místo toho přijme Komise doporučení, v němž členské státy vyzve k zavedení řady opatření pro zranitelné osoby.

2. VÝSLEDKY KONZULTACÍ SE ZÚČASTNĚNÝMI STRANAMI A POSOUZENÍ DOPADŮ

11. Ve dnech 23. září 2011, 26. dubna 2012 a 11. prosince 2012 se konala tři setkání s odborníky. Zástupci členských států spolu se skupinou expertů z Rady Evropy, Mezinárodní Asociace soudců pro rodinu a mládež, Organizace spojených národů, lékařů a právníků se specializací na věci dětí diskutovali o opatřeních na posílení ochrany dětí a zranitelných dospělých osob v trestním řízení, která by mohla být přijata na úrovni EU.
12. Komise provedla posouzení dopadů na podporu svého návrhu. Zpráva o posouzení dopadů je k dispozici na adrese <http://ec.europa.eu/governance>.

3. PRÁVNÍ STRÁNKA NÁVRHU

Článek 1 – Předmět

13. Předmětem směrnice je stanovit minimální normy pro práva dětí podezřelých a obviněných v trestním řízení a dětí, které jsou účastníky „řízení týkajícího se evropského zatýkacího rozkazu“.

Článek 2 – Oblast působnosti

⁶ Hlavní zásadou Evropského soudu pro lidská práva při posuzování, zda došlo k porušení článku 6 EÚLP v souvislosti s podezřelou nebo obviněnou osobou, kterou lze považovat za zranitelnou, bylo zaměřit se na otázku, zda se dotyčná osoba byla schopna „účinně účastnit“ řízení.

14. Tato směrnice se vztahuje na děti ve smyslu osoby mladší 18 let v okamžiku, kdy se stane tato osoba podezřelou nebo obviněnou ze spáchání trestného činu, až do skončení trestního řízení.
15. Touto směrnicí by neměla být dotčena vnitrostátní pravidla upravující věk vzniku trestní odpovědnosti u dětí. To je věk, kdy se dítě stane trestně odpovědným za své činy.
16. V některých členských státech se podle vnitrostátního práva na děti, které se dopustily protiprávního jednání, jež je kvalifikováno jako trestný čin, nevztahuje trestní řízení, nýbrž jiné formy řízení, jejichž výsledkem může být uložení určitých omezujících opatření (například ochranná opatření, výchovná opatření). Taková řízení nespádají do oblasti působnosti této směrnice.

Článek 3 – Definice

17. V souladu s nástroji mezinárodního práva⁷ bude jakákoliv osoba mladší 18 let považována za dítě.

Článek 4 – Právo dětí na informace

18. Dítě by mělo být neprodleně informováno o právech podle této směrnice, jež jsou doplňkem práv uvedených v člancích 3 až 7 směrnice 2012/13/EU o právu na informace v trestním řízení, vyjma v případě méně závažných trestných činů, jak stanoví čl. 2 odst. 2 směrnice 2012/13/EU.
19. Pokud je dítě zbaveno osobní svobody, musí být v písemném poučení o právech, které je dítěti poskytnuto v souladu s článkem 6 směrnice 2012/13/EU, uveden odkaz na práva přiznaná touto směrnicí.
20. Tato směrnice by měla být provedena v souladu s normami stanovenými směrnicí 2010/64/EU o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení.

Článek 5 – Právo nositele rodičovské zodpovědnosti na informace

21. Tato směrnice přináší další doplňkové záruky ohledně informování nositele rodičovské zodpovědnosti nebo příslušné dospělé osoby s cílem zohlednit zvláštní potřeby dětí, což je podmíněno tím, že nebude dotčen řádný průběh trestního řízení proti dané osobě nebo jakékoliv jiného trestního řízení.
22. „Nositel rodičovské zodpovědnosti“ se rozumí každá osoba nebo orgán, který má rodičovskou zodpovědnost k dítěti, jak ji vymezuje nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti.
23. Role nositele rodičovské zodpovědnosti je důležitá pro to, aby byla zajištěna morální a psychologická podpora a adekvátní rady pro dítě. Nositel rodičovské zodpovědnosti má nejlepší předpoklady k tomu, aby posiloval ochranu práv podezřelého nebo obviněného dítěte na obhajobu (např. jmenováním obhájce nebo podáním odvolání). Někteří rodiče mají rovněž zákonnou odpovědnost a mohou nést občanskoprávní odpovědnost za jednání dítěte.
24. Toto ustanovení odráží mezinárodní normy, například pokyny Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem, pravidla z Pekingu a Obecné poznámky č. 10 o právech dětí v soudním systému pro mladistvé z roku 2007 k Úmluvě OSN.

⁷ Článek 1 Úmluvy OSN o právech dítěte (dále jen „Úmluva OSN“).

25. Pokud by informování nositele rodičovské zodpovědnosti bylo v rozporu s nejlepšími zájmy dítěte, nemělo by se toto právo uplatnit. Mohlo by tomu tak být například v případě, kdy se nositel rodičovské zodpovědnosti podílel na spáchání stejného trestného činu jako dítě, a tudíž by existoval střet zájmů. V tomto případě je třeba informovat jinou vhodnou dospělou osobu a požádat ji o účast na řízení. Pojem „jiná vhodná dospělá osoba“ odkazuje na příbuzného nebo osobu (jinou než je nositel rodičovské zodpovědnosti) se sociální vazbou k dítěti, která bude pravděpodobně jednat s orgány a umožňovat dítěti výkon jeho procesních práv.

Článek 6 – Právo na obhájce

26. Tento článek zajišťuje povinný přístup k obhájci pro dítě podezřelé nebo obviněné v trestním řízení.
27. Ustanovení čl. 6 odst. 3 písm. c) EÚLP a článků 47 a 48 Listiny zaručují právo jednotlivce na přístup k obhájci. Směrnice 2013/48/EU stanoví obecná pravidla týkající se takového práva pro všechny osoby podezřelé nebo obviněné v trestním řízení. Umožňuje však, aby se podezřelá nebo obviněná osoba vzdala svého práva na pomoc obhájce. Tato směrnice plánuje doplnit další záruku spočívající v tom, že děti se tohoto práva vzdát nemohou.
28. Evropský soud pro lidská práva (dále také „ESLP“) opakovaně zdůraznil, jaký význam má pro děti pomoc obhájce od počátku řízení a během policejního výslechu, čímž naznačil, že vzdání se této pomoci může pro děti představovat významná rizika. Význam přístupu k obhájci pro děti rovněž uznávají všechny příslušné mezinárodní normy, například pokyny Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem⁸, pravidla z Pekingu⁹ a Obecné poznámky č. 10 o právech dětí v soudním systému pro mládí z roku 2007 k Úmluvě OSN¹⁰.
29. U některých méně závažných trestných činů by však povinný přístup k obhájci byl nepřiměřený. Toto se týká zejména některých méně závažných dopravních deliktů, méně závažných deliktů proti obecným místním vyhláškám a méně závažných deliktů proti veřejnému pořádku, které jsou v některých členských státech považovány za trestné činy. U těchto trestných činů nemusí příslušné orgány jiné nežli státní zástupce nebo soud s příslušností v trestních věcech zajistit právo na povinný přístup k obhájci přiznané podle této směrnice.

Článek 7 – Právo na individuální posouzení

30. Tento článek zajišťuje, že dítě má právo na individuální posouzení. Individuální posouzení je nutné k identifikaci specifických potřeb dítěte, pokud jde o ochranu, vzdělávání, odborné vzdělávání či přípravu a znovuzačlenění do společnosti, s cílem stanovit, zda a do jaké míry bude dítě potřebovat v průběhu trestního řízení zvláštní opatření. Osobní charakteristiky dítěte, jeho vyspělost a materiální a sociální poměry se mohou velmi podstatně lišit.
31. Individuální posouzení je třeba provést ve vhodné fázi řízení, nejpozději však před podáním obžaloby. Mělo by být zaprotokolováno v souladu s vnitrostátním právem.
32. Aniž by tím byl dotčen článek 8 směrnice 2011/36/EU, měla by se v rámci individuálního posouzení věnovat zvláštní pozornost dětem účastnícím se trestné činnosti, kterou byly přinuceny spáchat jako oběti obchodování s lidmi.

⁸ Body 37 (až 43).

⁹ Bod 15.1.

¹⁰ Bod 49.

33. Rozsah a míru podrobnosti posouzení lze přizpůsobit závažnosti trestného činu a trestu, který bude uložen v případě, že je dítě shledáno vinným ze spáchání údajného trestného činu. Plánuje se například, že mnohem podrobnější posouzení může být důvodné v případě závažného trestného činu, jako je loupež nebo vražda.
34. Individuální posouzení je třeba v průběhu trestního řízení aktualizovat, přičemž lze použít dřívější individuální posouzení dítěte, pokud se aktualizují.
35. Členské státy se mohou od této povinnosti odchýlit v případech, kdy není přiměřené individuální posouzení provádět, přičemž se přihlédne k okolnostem věci a ke skutečnosti, zda dítě bylo již předmětem zájmu orgánů členských států v rámci trestního řízení. V takových případech by měl být informován orgán pro ochranu či zájmy dětí o tom, že individuální posouzení provedeno nebude.

Článek 8 – Právo na lékařské vyšetření

36. Přístup k lékařskému vyšetření a odpovídající lékařské péči po celou dobu pobytu dítěte ve vazbě doporučují mezinárodní právní nástroje (např. Obecná poznámka č. 10 z roku 2007 k Úmluvě OSN v soudním systému pro mladistvé. Děti jsou vzhledem ke svému nízkému věku a fyzické a duševní nezralosti více vystaveny účinkům špatného zacházení a zdravotních problémů nežli jiné podezřelé nebo obviněné osoby. Často nejsou ani schopny řádně popsat své zdravotní potíže. Je třeba věnovat zvláštní pozornost zajištění jejich nedotknutelnosti, zejména ve vazbě.
37. Pokud je dítě zbaveno osobní svobody, mělo by mít právo na lékařské vyšetření na žádost nositele rodičovské zodpovědnosti, vhodné dospělé osoby nebo obhájce dítěte. Vyšetření by měl provádět lékař.
38. V případě prodloužení vazby nebo rozšíření opatření přijatých proti dítěti lze rovněž lékařské vyšetření zopakovat.
39. Pokud z lékařského vyšetření dítěte vyplývá, že plánovaná opatření trestního řízení proti dítěti (např. výslech dítěte, vazba) jsou neslučitelná s obecnými duševním a fyzickým stavem dítěte, měly by příslušné orgány přijmout vhodná opatření podle vnitrostátního práva (např. odložit výslech, dítě lékařsky ošetřit). Je třeba řádně zohlednit nejlepší zájmy dítěte.

Článek 9 – Výslech dětí

40. Potenciálně rizikovou situací je výslech dětí, při kterém nemusí být vždy řádně respektována procesní práva a důstojnost dětí a nemusí být náležitě zohledněna jejich zranitelnost.
41. Všechny výsledky dětí, včetně výsledků prováděných policií by měly být audiovizuálně zaznamenávány s cílem zajistit dostatečnou ochranu dětí, které nejsou vždy schopny porozumět obsahu výslechu, jemuž jsou podrobeny. Nebylo by však přiměřené požadovat, aby příslušné orgány musely ve všech případech zajišťovat audiovizuální záznam. Je třeba řádně zohlednit složitost věci, závažnost údajného trestného činu a hrozícího trestu, který lze uložit. Je-li dítě zbaveno osobní svobody, záznam výslechu by se měl provádět vždy.
42. Tyto záznamy je možné zpřístupnit pouze justičním orgánům a stranám řízení, aby byl zajištěn jejich obsah a kontext. Mělo by být vyloučeno, aby docházelo k jakémukoliv šíření záznamů na veřejnosti. Kromě toho délka, styl a tempo výslechu by měly být přizpůsobeny věku a vyspělosti vyslýchaného dítěte.

Článek 10 – Právo na svobodu

43. Právo na svobodu a bezpečnost osoby je zakotveno v čl. 5 odst. 1 EÚLP a článku 6 Listiny.
44. V souladu s mezinárodními pravidly, jako je článek 37 Obecné poznámky č. 10 z roku 2007 o právech dětí v soudním systému pro mladistvé, bod 79 a doporučení Výboru ministrů Rady Evropy¹¹, by měla být jakákoli forma zbavení svobody dětí nejkrajnějším opatřením a trvat nejkratší vhodnou dobu¹².
45. Tato směrnice bere zřetel na tyto mezinárodní normy a stanoví minimální pravidla v souvislosti s vazbou. Tím není dotčeno dodržování mezinárodních norem ze strany členských států, pokud jde o vazbu, zejména odloučení dětí od dospělých a přístup k výchovným opatřením po odsouzení.

Článek 11 – Alternativní opatření

46. Příslušné orgány by, kdykoliv je to v nejlepším zájmu dítěte, měly přijímat veškerá jiná řešení, která jsou alternativou zbavení osobní svobody, s cílem vyloučit toto opatření u dětí. Mezi tato opatření by měla patřit například povinnost hlásit se u příslušných orgánů, omezení kontaktů s určitými osobami nebo účast na léčení nebo výchovných opatřeních¹³.

Článek 12 — Právo na zvláštní zacházení při zbavení osobní svobody

47. V některých případech může být nezbytné přistoupit ke zbavení osobní svobody, například s cílem zabránit riziku manipulace s důkazy, ovlivňování svědků, popřípadě existuje-li riziko koluze nebo útěku apod.
48. Vzhledem k tomu, že děti zbavené osobní svobody jsou zranitelné a rodinné vazby a podpora opětovného začlenění do společnosti jsou důležité, měly by příslušné orgány respektovat a aktivně podporovat dodržování práv dítěte, která jsou stanovena v mezinárodních a evropských nástrojích. Kromě jiných práv by děti měly mít zejména právo:
- (a) zachovat si pravidelné a smysluplné kontakty s rodiči, rodinou a přáteli. Omezení tohoto práva nesmí nikdy sloužit jako potrestání;
 - (b) získat odpovídající vzdělání, poradenství a odbornou přípravu;
 - (c) obdržet lékařskou péči.
49. V souladu s mezinárodními normami¹⁴ by děti měly být ve vazebních věznicích drženy odděleně od dospělých, aby byly zohledněny jejich potřeby a zranitelnost. Když uvězněné dítě dosáhne věku 18 let, mělo by mít možnost zůstat odděleně od dospělých. Pro tento účel je třeba zohlednit konkrétní okolnosti případu. Opatření plánovaná touto směrnicí však nevyžadují, aby byly vytvořeny zvláštní zajišťovací zařízení nebo věznice pro děti.

Článek 13 – Včasné a řádné projednání věci

¹¹ Doporučení Výboru ministrů (2008), 11, o Evropských pravidlech pro mladistvé pachatele, bod 59.1; Pokyny Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem, bod 19.

¹² Viz Zelená kniha o „Posilování vzájemné důvěry v evropském soudním prostoru“, kapitola 5 týkající se dětí, KOM (2011) 327 v konečném znění, 14.6.2011.

¹³ Viz článek 8 rámcového rozhodnutí Rady 2009/829/SVV ze dne 23. října 2009 o uplatňování zásady vzájemného uznávání na rozhodnutí o opatřeních dohledu jako alternativy zajišťovací vazby mezi členskými státy Evropské unie (Úř. věst. L 294, 11.11.2009, s. 20).

¹⁴ Článek 37 Úmluvy OSN, článek 13.4 pravidel z Pekingů, pokyny Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem, bod IV.A.6.20.

50. V řízeních, jichž se účastní děti, by se měla uplatňovat zásada urgentnosti, aby došlo k rychlé reakci a byly ochráněny nejlepší zájmy dítěte. Soudy by měly věnovat zvláštní péči vyloučení všech rizik vzniku nepříznivých důsledků pro rodinu a sociální vztahy dítěte.

Článek 14 – Právo na ochranu soukromí

51. Požadavek na ochranu soukromí dětí podezřelých nebo obviněných v trestním řízení vyplývá z mezinárodních norem¹⁵. Účast v trestním řízení stigmatizuje dané jednotlivce a zejména u dětí může mít negativní dopad na možnosti jejich znovuzачlenění do společnosti a na budoucí profesní a společenský život. Ochrana soukromí dětí v trestním řízení je rozhodující složkou rehabilitace mládeže.
52. Soudní řízení s dětmi by mělo být neveřejné. Ve výjimečných případech může soud rozhodnout o tom, že soudní jednání bude veřejné poté, co přihlédl k nejlepším zájmům dítěte.
53. S ohledem na nejlepší zájmy dítěte a rodiny by navíc orgány měly zabránit tomu, aby byly veřejně šířeny informace, které by mohly vést k identifikaci dítěte nebo rodiny (např. jméno a fotka dítěte a rodinných příslušníků).

Článek 15 – Právo nositele rodičovské zodpovědnosti na přístup na soudní jednání

54. S cílem zajistit, aby děti v průběhu soudních jednání obdržely řádnou pomoc a podporu, měl by na nich být přítomen nositel rodičovské zodpovědnosti nebo jiná vhodná dospělá osoba uvedená v článku 5.

Článek 16 – Právo dětí být osobně přítomen při řízení před soudem, ve kterém se posuzuje otázka viny

55. Pokud nejsou děti přítomny při řízení před soudem, jsou ohrožena jejich práva na obhajobu. Obviněná osoba v takovém případě není schopna soudu sdělit svou verzi skutečností ani není schopna předložit důkazy. Může být proto shledána vinnou, aniž by měla příležitost vyvrátit důvody pro své odsouzení.
56. Právo být přítomen při řízení před soudem nebo právo vzdát se takového práva po poučení o něm je pro výkon práva na obhajobu nezbytné.
57. Článek 16 stanoví, že členské státy musí zajistit, aby se právo být přítomen vztahovalo na všechna řízení před soudem, ve kterých se posuzuje otázka viny obviněné osoby (rozhodnutí o odsouzení nebo o zproštění obžaloby) v souladu s judikaturou ESLP. Přítomnost dítěte v tomto okamžiku trestního řízení je velmi důležitá vzhledem k důsledkům, které tento okamžik může mít.

Článek 17 – Řízení týkající se evropského zatýkacího rozkazu

58. Tato směrnice se vztahuje na děti, které jsou účastníky řízení podle rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV, a to od okamžiku zatčení ve vykonávajícím státě. Zlepšení systému evropského zatýkacího rozkazu je ústředním bodem třetí zprávy Komise o provádění rámcového rozhodnutí Rady o evropském zatýkacím rozkazu¹⁶.
59. Příslušné orgány vykonávajících členských států použijí práva stanovená ve stávající směrnici. Prohloubí to vzájemnou důvěru a vzájemné uznávání rozhodnutí

¹⁵ Pokyny Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem, bod IV.A.2.6.

¹⁶ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a radě o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy – KOM(2011) 175, 11.4.

zavedením minimální úrovně ochrany dětí ve vykonávajícím členském státě, která se bude shodovat s úrovní existující ve vydávajícím členském státě.

60. Řízení o výkonu evropského zatýkacího rozkazu se neprodlouží, neboť tímto článkem nejsou dotčeny lhůty stanovené v rámcovém rozhodnutí.
61. S ohledem na nejlepší zájem dítěte a v souladu s mezinárodními normami stanovujícími, že jakákoli forma zbavení osobní svobody dětí by měla být nejkrajnějším řešením a trvat nejkratší možnou dobu (*viz výše, článek 10*), podniknou příslušné orgány všechny kroky k tomu, aby omezily dobu zbavení osobní svobody dětí, na které se vztahuje evropský zatýkací rozkaz.

Článek 18 – Právo na právní pomoc

62. Přestože tato směrnice neusiluje úpravu problematiky právní pomoci, vyžaduje, aby členské státy zajistily, že jejich vnitrostátní systémy právní pomoci zaručují účinný výkon práva na přístup k obhájci.
63. Právo podezřelých nebo obviněných dětí na prozatímní právní pomoc, když jsou zbaveny osobní svobody nebo vztahuje-li se na ně evropský zatýkací rozkaz, bude upravovat (návrh) směrnice o právu na prozatímní právní pomoc pro podezřelé nebo obviněné osoby v trestním řízení, jež jsou zbaveny osobní svobody a pro osoby vyžádané v řízeních týkajících se evropského zatýkacího rozkazu a (návrh) doporučení o právu podezřelých a obviněných osob na právní pomoc v trestním řízení. V posledně jmenovaném případě je na situaci dětí výslovně odkazováno u „ověření potřeby“ a „důvodnosti“¹⁷.

Článek 19 – Odborná příprava

64. Orgány činné v trestním řízení a vězeňská služba, které řeší věci týkající se dětí, by měly znát zvláštní potřeby dětí různých věkových skupin a měly by dbát na to, aby řízení byla těmto potřebám přizpůsobena. K tomuto je zapotřebí odpovídající zaškolení zaměřené na práva dětí a potřeby dětí různých věkových skupin, na vývoj dětí a dětskou psychologii, pedagogické dovednosti, komunikaci s dětmi v každém věku a stupni rozvoje a na děti v situacích mimořádné zranitelnosti¹⁸. Toto školení by měli mít možnost využít i advokáti, kteří se specializují na věci dětí.
65. Osoby poskytující dětem podporu nebo služby restorativní spravedlnosti by rovněž měly být vyškoleny na odpovídající úrovni, aby bylo zajištěno, že je s dětmi zacházeno s respektem, nestranně a odborně.

Článek 20 – Shromažďování údajů

66. V zájmu sledování a hodnocení efektivnosti a účelnosti této směrnice je nezbytné, aby členské státy shromažďovaly údaje o výkonu práv uvedených v této směrnici. Mezi relevantní údaje patří údaje zaznamenané orgány činnými v trestním řízení, a nakolik je to možné i administrativní údaje shromážděné v rámci poskytování služeb zdravotní a sociální péče.

Článek 21 – Náklady

67. Náklady vyplývající z uplatňování této směrnice, pokud jde o individuální posuzování dítěte, lékařské vyšetření a audiovizuální záznam, hradí členské státy, a to i v případě odsouzení podezřelého nebo obviněného dítěte.

¹⁷ Viz odstavce 6 a 12.

¹⁸ Vyplývá to z mezinárodních norem, např. z čl. 40 odst. 1 a 3 Úmluvy OSN, Pokynů Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem, bod 63.

Článek 22 – Ustanovení o zákazu snížení úrovně právní ochrany

68. Účelem tohoto článku je zajistit, aby stanovení společných minimálních norem podle této směrnice nevedlo ke snížení vyšších norem v některých členských státech a norem stanovených Listinou a EÚLP. Jelikož uvedená směrnice stanoví minimální pravidla, mohou členské státy nadále libovolně přijímat normy nad rámec norem dohodnutých v této směrnici.

Článek 23 – Provedení

69. Členské státy musí tuto směrnici provést [24 měsíců po zveřejnění] a ve stejné lhůtě musí Komisi sdělit znění předpisů, kterými ji provedly ve svém vnitrostátním právu.
70. Členské státy by měly oznámit svá prováděcí opatření a připojit jeden nebo více dokumentů, které vysvětlují vztah mezi prvky směrnice a odpovídajícími částmi nástrojů k provedení ve vnitrostátním právu.

Článek 24 – Vstup v platnost

71. Tento článek stanoví, že směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

4. ZÁSADA SUBSIDIARITY

72. Cíle návrhu nemůže být uspokojivě dosaženo na úrovni samotných členských států, jelikož návrh má podpořit vzájemnou důvěru mezi nimi, a je proto důležité dohodnout se na společných minimálních normách v oblasti procesních záruk pro děti podezřelé nebo obviněné v trestním řízení v celé Evropské unii. Potřeba opatření EU je dále rozvinuta v posouzení dopadů připojeném k návrhu směrnice, které vysvětluje, proč může EU lépe přijmout opatření týkající se zvláštní ochrany pro děti čelící trestnímu řízení.

5. ZÁSADA PROPORCIONALITY

73. Návrh je v souladu se zásadou proporcionality, protože se omezuje na míru nezbytně nutnou k dosažení stanovených cílů na evropské úrovni a nepřekračuje rámec toho, co je pro tento účel nezbytné. Byla vyřazena opatření usilující o dosažení větší harmonizace norem, jako je věková hranice trestní odpovědnosti, vytváření soudů pro mladistvé, pravidla pro odklon od trestního řízení, která by vedla k podstatným změnám systému trestního soudnictví v členských státech. Z důvodů proporcionality opatření EU tedy směrnice nenavrhuje vyčerpávající soubor pravidel pro děti v trestním řízení. Stanoví pouze minimální pravidla, která jsou považována za nezbytná pro splnění cíle, kterým je dosažení účinné úrovně ochrany pro děti a posílení vzájemné důvěry a justiční spolupráce.

6. ROZPOČTOVÉ DŮSLEDKY

74. Tento návrh nemá žádné rozpočtové důsledky pro rozpočet EU.

Návrh

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY**o procesních zárukách pro děti podezřelé nebo obviněné v trestním řízení**

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 82 odst. 2 písm. b) této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise,

po postoupení návrhu legislativního aktu vnitrostátním parlamentům,

s ohledem na stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru¹⁹,

s ohledem na stanovisko Výboru regionů²⁰,

v souladu s řádným legislativním postupem,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Cílem této směrnice je zavést procesní záruky zajišťující, že děti, které jsou podezřelé a obviněné v trestním řízení, jsou schopny tato řízení chápat a sledovat a mohou uplatňovat své právo na spravedlivý proces, a prevence opakování trestné činnosti dětí a podpora jejich sociální integrace.
- (2) Stanovením minimálních pravidel pro ochranu procesních práv podezřelých nebo obviněných osob by tato směrnice měla posílit důvěru členských států v systémy trestního soudnictví ostatních členských států, a pomoci tak ke zlepšení vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech. Tato společná minimální pravidla by měla rovněž vést k odstranění překážek volného pohybu občanů na území členských států.
- (3) Přestože jsou členské státy stranami Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a Úmluvy Organizace spojených národů o právech dítěte, zkušenosti dokládají, že to samo o sobě ne vždy zaručuje dostatečnou úroveň důvěry v systémy trestního soudnictví jiných členských států.
- (4) Stockholmský program²¹ se výrazně zaměřuje na posílení práv jednotlivců v trestním řízení. Evropská rada v bodě 2.4 uvedeného programu vyzvala Komisi, aby předložila návrhy na vytvoření postupného²² přístupu k posílení práv podezřelých nebo obviněných osob.

¹⁹ Úř. věst. C ..., ..., s.

²⁰ Úř. věst. C ..., ..., s.

²¹ Úř. věst. C 115, 4.5.2010, s. 1.

²² Úř. věst. C 291, 4.12.2009, s. 1.

- (5) Doposud byla přijata tři opatření, konkrétně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU²³, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU²⁴ a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/48/EU²⁵.
- (6) Tato směrnice podporuje práva dítěte a zohledňuje pokyny Rady Evropy o justici vstřícné k dětem.
- (7) Dětem, které jsou podezřelé nebo obviněné v trestních věcech, by měla být věnována zvláštní pozornost, aby zůstal zachován potenciál jejich rozvoje a znovuzачlenění do společnosti.
- (8) Směrnice by se měla vztahovat na děti, které jsou mladší 18 let v okamžiku, kdy se stanou osobou podezřelou nebo obviněnou ze spáchání trestného činu bez ohledu na jejich věk v průběhu trestního řízení, a to až do pravomocného rozsudku.
- (9) Tato směrnice by se rovněž měla vztahovat na trestné činy, které stejná podezřelá nebo obviněná osoba spáchala po dosažení věku 18 let a které jsou společně vyšetřovány a stíhány, protože jsou neoddelitelně spojeny s trestnými činy, u nichž trestní řízení bylo proti dané osobě zahájeno před tím, než dosáhla věku 18 let.
- (10) Pokud je osoba v okamžiku, kdy se stane osobou podezřelou nebo obviněnou v trestním řízení, starší 18 let, doporučuje se členským státům, aby uplatňovaly procesní záruky podle této směrnice do doby, než tato osoba dosáhne věku 21 let.
- (11) Členské státy by měly stanovit věk dětí na základě prohlášení samotných dětí, ověření jejich osobního stavu, kontroly dokladů, jiných důkazů, a pokud nejsou důkazy k dispozici nebo nejsou jednoznačné, na základě lékařské prohlídky.
- (12) Tato směrnice by měla být provedena s přihlédnutím k ustanovením směrnice 2012/13/EU a směrnice 2013/48/EU. Údaje týkající se méně závažných trestných činů by měly být poskytovány za stejných podmínek, jaké jsou uvedeny v čl. 2 odst. 2 směrnice 2012/13/EU. Tato směrnice však s cílem zohlednit zvláštní potřeby dětí stanovuje další doplňující záruky ohledně informací, které mají být poskytnuty nositeli rodičovské zodpovědnosti, a povinný přístup k obhájci.
- (13) Pokud je dítě zbaveno osobní svobody, musí písemné poučení o právech, které je mu předloženo v souladu s článkem 4 směrnice 2012/13/EU, obsahovat rovněž odkaz na jeho práva přiznaná touto směrnicí.
- (14) Pojmem „nositel rodičovské zodpovědnosti“ se rozumí osoba, která má rodičovskou zodpovědnost k dítěti, jak ji vymezuje nařízení Rady (ES) č. 2201/2003²⁶. Rodičovskou zodpovědností se rozumějí veškerá práva a povinnosti fyzické nebo právnické osoby týkající se dítěte nebo jmění dítěte, která jsou jí svěřena rozhodnutím, právními předpisy nebo právně závaznou dohodou, včetně práv péče o dítě a práv na styk s dítětem.

²³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení (Úř. věst. L 280, 26.10.2010, s. 1).

²⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení (Úř. věst. L 142, 1.6.2012, s. 1).

²⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/48/EU ze dne 22. října 2013 o právu na přístup k obhájci v trestním řízení a řízení týkajícím se evropského zatýkacího rozkazu a o právu na informování třetí strany a právu na komunikaci s třetími osobami a konzulárními úřady v případě zbavení osobní svobody (Úř. věst. L 294, 6.11.2013, s. 1).

²⁶ Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (Úř. věst. L 338, 23.12.2003, s. 1).

- (15) Děti by měly mít právo na to, aby byl nositel rodičovské zodpovědnosti informován o platných procesních právech, a to ústně nebo písemně. Tyto informace by mu měly být sděleny neprodleně a v natolik podrobné formě, aby byl zajištěn spravedlivý proces a účinný výkon práva na obhajobu dítěte. Tam, kde by informování nositele rodičovské zodpovědnosti o těchto právech bylo v rozporu s nejlepším zájmem dítěte, měla by být informována jiná vhodná dospělá osoba.
- (16) Děti by neměly mít možnost vzdát se svého práva na přístup k obhájci, protože nejsou schopny plně pochopit a sledovat trestní řízení. V případě dětí by proto přítomnost nebo pomoc obhájce měly být povinné.
- (17) V některých členských státech má pravomoc ukládat jiné tresty než odnětí svobody za poměrně méně závažné delikty jiný orgán než státní zástupce a soud s příslušností v trestních věcech. Tak tomu může být například ve vztahu k dopravním deliktům, které jsou páčány ve větší míře a které lze zjistit při dopravní kontrole. V takových případech by bylo nepřiměřené požadovat, aby příslušné orgány zajišťovaly povinný přístup k obhájci. V členských státech, jejichž právo umožňuje uložení trestu za méně závažné delikty takovým orgánem, přičemž proti jeho rozhodnutí se lze odvolat nebo existuje jiná možnost, jak se v této věci obrátit na soud s příslušností v trestních věcech, by se proto povinný přístup k obhájci měl vztahovat pouze na taková řízení před uvedeným soudem. V některých členských státech řízení týkající se dětí mohou projednávat státní zástupci, kteří mohou ukládat sankce. V takových řízeních by děti měly mít povinný přístup k obhájci.
- (18) V některých členských státech se určité méně závažné delikty, zejména méně závažné dopravní delikty, méně závažné delikty proti obecným místním vyhláškám a méně závažné delikty proti veřejnému pořádku, považují za trestné činy. Bylo by nepřiměřené požadovat, aby příslušné orgány zajišťovaly povinný přístup k obhájci u takových méně závažných trestných činů. Jestliže právní předpisy členského státu stanoví, že za méně závažný trestný čin nelze uložit trest odnětí svobody, mělo by právo na povinný přístup k obhájci platit pouze v řízeních u soudu s příslušností v trestních věcech.
- (19) Děti podezřelé nebo obviněné v trestním řízení by měly mít právo na individuální posouzení, jehož cílem je identifikovat jejich zvláštní potřeby, pokud jde o ochranu, vzdělávání, odbornou přípravu a sociální integraci, a stanovit, zda a do jaké míry mohou být v průběhu trestního řízení nutná zvláštní opatření, a stanovit míru jejich trestní odpovědnosti a přiměřenost trestu nebo výchovného opatření.
- (20) Aby byla zajištěna osobní nedotknutelnost zatčeného nebo zadržovaného dítěte, mělo by mít dítě přístup k lékařskému vyšetření. Lékařské vyšetření by měl provádět lékař.
- (21) Aby byla zajištěna dostatečná ochrana dětí, které nejsou vždy schopny chápat obsah výsledků s nimi vedenými, a aby se zabránilo zpochybňování obsahu výsledku, a tudíž zbytečnému opakování výsledků, měly by být výsledky dětí audiovizuálně zaznamenávány. Neplatí to však pro výslech nutný k identifikaci dítěte.
- (22) Bylo by však nepřiměřené požadovat po příslušných orgánech, aby musely zajišťovat audiovizuální záznam za všech okolností. Je třeba řádně zohlednit složitost věci, závažnost údajného trestného činu a případný trest, který lze uložit. Pokud je dítě před odsouzením zbaveno osobní svobody, měly by se audiovizuálně zaznamenávat všechny výsledky.

- (23) Tyto audiovizuální záznamy by měly být přístupné pouze justičním orgánům a stranám řízení. Výslech dětí by navíc měl být prováděn způsobem, který bere zřetel na jejich věk a úroveň vyspělosti.
- (24) Při rozhodování o otázce právní pomoci by členské státy měly usilovat o zavedení pravidel, která dětem zaručí účinný výkon práva na přístup k obhájci.
- (25) Děti jsou obzvláště zranitelnou skupinou, pokud jde o zbavení osobní svobody. Vzhledem k nevyhnutelným rizikům pro jejich tělesný, duševní a sociální vývoj je třeba věnovat zvláštní úsilí, aby se zamezilo zbavování osobní svobody dětí. Příslušné orgány by měly zvážit alternativní opatření a ukládat tato opatření, kdykoliv je to v nejlepším zájmu dítěte. Mezi tato opatření může patřit povinnost hlásit se u příslušného orgánu, zákaz styku s konkrétními osobami, povinnost podrobit se terapeutické léčbě nebo léčbě závislosti na návykových látkách a účast na výchovných opatřeních.
- (26) Jsou-li děti zbaveny osobní svobody, měla by pro ně platit zvláštní ochranná opatření. Zejména by měly být drženy odděleně od dospělých osob, ledaže se má za to, že odloučení není v nejlepším zájmu dítěte, v souladu s čl. 37 písm. c) Úmluvy Organizace spojených národů o právech dítěte. Pokud vězněné dítě dosáhne věku 18 let, měla by u něj existovat možnost pokračovat v odděleném uvěznění, je-li to důvodné, s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu. Zvláštní pozornost by měla být věnována způsobu výkonu zbavení osobní svobody u dětí vzhledem k jejich přirozené zranitelnosti. Děti by měly mít přístup ke vzdělávacímu zařízení v souladu s jejich potřebami.
- (27) Pracovníci, kteří jsou v přímém kontaktu s dětmi, by měli zohledňovat zvláštní potřeby dětí různých věkových skupin a měli by dbát na to, aby řízení byla těmto potřebám přizpůsobena. K tomuto účelu by měli být speciálně vyškoleni pro zacházení s dětmi.
- (28) Děti by měly být souzeny s vyloučením veřejnosti, aby se chránilo jejich soukromí a usnadnilo se jejich opětovné začlenění do společnosti. Ve výjimečných případech může soud rozhodnout o tom, že soudní jednání bude veřejné poté, co přihlédl k nejlepším zájmům dítěte.
- (29) Aby byla pro děti zajištěna odpovídající pomoc a podpora, měl by mít nositel rodičovské zodpovědnosti nebo jiná vhodná dospělá osoba přístup na soudní jednání, která se týkají podezřelého nebo obviněného dítěte.
- (30) Právo obviněné osoby osobně být osobně přítomen při řízení před soudem je založeno na právu na spravedlivé řízení stanoveném v článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, jak jej vykládá Evropský soud pro lidská práva.
- (31) Práva stanovená v této směrnici by se měla vztahovat na děti, kterých se týká řízení podle evropského zatýkacího rozkazu od okamžiku jejich zatčení ve vykonávajícím členském státě.
- (32) Každé individuální posouzení, lékařská prohlídka a audiovizuální záznam stanovené touto směrnicí by měly být prováděny pro dítě bezplatně.
- (33) Pro účely monitorování a vyhodnocování účinnosti této směrnice je třeba, aby členské státy shromažďovaly údaje o uplatňování práv uvedených v této směrnici. Relevantní údaje by měly zahrnovat údaje zaznamenané orgány činnými v trestním řízení, a nakolik je to jen možné i administrativní údaje, které shromáždili poskytovatelé zdravotních a sociálních služeb v souvislosti s právy stanovenými v této směrnici, a to

zejména počet dětí, kterým byl poskytnut přístup k obhájci, počet provedených individuálních posouzení, počet audiovizuálně zaznamenaných výsledků a počet dětí zbavených osobní svobody.

- (34) Tato směrnice podporuje základní práva a zásady uznané v Listině základních práv Evropské unie a Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, včetně zákazu mučení a nelidského či ponižujícího zacházení, práva na svobodu a bezpečnost, respektování soukromého a rodinného života, práva na nedotknutelnost lidské osobnosti, práv dítěte, začlenění osob se zdravotním postižením, práva na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces, presumpce nevinu a práva na obhajobu. Tato směrnice by měla být provedena v souladu s těmito právy a zásadami.
- (35) Tato směrnice stanoví minimální pravidla. Členské státy mohou rozšířit práva stanovená v této směrnici s cílem poskytnout vyšší úroveň ochrany. Tato vyšší úroveň ochrany by neměla být překážkou vzájemnému uznávání soudních rozhodnutí, k jehož usnadnění jsou tato minimální pravidla určena. Úroveň ochrany by nikdy neměla být nižší než normy stanovené Listinou základních práv Evropské unie, Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, jak je vykládána v judikatuře Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva.
- (36) Jelikož cíle této směrnice, totiž stanovení společných minimálních norem pro procesní záruky pro děti podezřelé nebo obviněné v trestním řízení, nemůže být uspokojivě dosaženo na úrovni členských států, avšak lze jej z důvodu rozsahu nebo účinků činnosti lépe dosáhnout na úrovni Unie, může Unie přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity stanovenou v článku 5 Smlouvy o Evropské unii. V souladu se zásadou proporcionality stanovenou v uvedeném článku nepřekračuje tato směrnice rámec toho, co je nezbytné pro dosažení těchto cílů.
- (37) [V souladu s článkem 3 Protokolu č. 21 o postavení Spojeného království a Irsko, pokud jde o prostor svobody, bezpečnosti a práva, připojeného ke Smlouvě o Evropské unii a Smlouvě o fungování Evropské unie, oznámily tyto členské státy své přání účastnit se přijímání a používání této směrnice] NEBO [V souladu s články 1 a 2 Protokolu č. 21 o postavení Spojeného království a Irsko, pokud jde o prostor svobody, bezpečnosti a práva, připojeného ke Smlouvě o Evropské unii a Smlouvě o fungování Evropské unie, a aniž je dotčen článek 4 tohoto protokolu, se tyto členské státy neúčastní přijímání této směrnice, a proto pro ně není závazná ani použitelná]²⁷.
- (38) V souladu s články 1 a 2 Protokolu č. 22 o postavení Dánska připojeného ke Smlouvě o Evropské unii a Smlouvě o fungování Evropské unie se Dánsko neúčastní přijímání této směrnice, a proto pro něj není závazná, ani použitelná.
- (39) V souladu se společným politickým prohlášením členských států a Komise k informativním dokumentům ze dne 28. září 2011²⁸ se členské státy zavázaly v odůvodněných případech přikládat k oznámení svých prováděcích opatření jeden či více dokumentů vysvětlujících vztah mezi prvky směrnice a odpovídajícími částmi vnitrostátních prováděcích nástrojů. V případě této směrnice považuje zákonodárce předložení takových dokumentů za odůvodněné,

²⁷ Konečné znění těchto bodů odůvodnění směrnice bude záležet na postoji, který Spojené království a Irsko přijmou v souvislosti s ustanoveními protokolu č. 21.

²⁸ Úř. věst. C 369, 17.12.2011, s. 14.

PŘIJALY TUTO SMĚRNICI:

Článek 1

Předmět

Tato směrnice stanoví minimální pravidla pro některá práva dětí podezřelých nebo obviněných v trestním řízení a dětí, na které se vztahuje postup předávání podle rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/JHA²⁹ (dále jen „řízení týkající se evropského zatýkacího rozkazu“).

Článek 2

Oblast působnosti

1. Tato směrnice se vztahuje na děti, s nimiž je vedeno trestní řízení, od okamžiku, kdy se stanou osobou podezřelou nebo obviněnou ze spáchání trestného činu, a to až do okamžiku skončení trestního řízení.
2. Tato směrnice se vztahuje na děti, které jsou účastníky řízení týkajícího se evropského zatýkacího rozkazu, od okamžiku jejich zatčení ve vykonávajícím členském státě.
3. Tato směrnice se vztahuje na podezřelé nebo obviněné osoby, s nimiž je vedeno trestní řízení podle odstavce 1, a na osoby, které jsou účastníky řízení týkajícího se evropského zatýkacího rozkazu podle odstavce 2, které již nejsou dětmi v průběhu těchto řízení, jež byla zahájena v době, když byly děti.
4. Tato směrnice se rovněž vztahuje také na děti v postavení jiném než podezřelé nebo obviněné osoby, jež se v průběhu výslechu orgánu činného v trestním řízení stanou podezřelými nebo obviněnými osobami.
5. Tato směrnice nemá vliv na vnitrostátní pravidla stanovující věk trestní odpovědnosti.

Článek 3

Definice

Pro účely této směrnice se „dítětem“ rozumí osoba mladší 18 let věku.

Článek 4

Právo dětí na informace

1. Členské státy zajistí, aby děti byly neprodleně informovány o svých právech v souladu se směrnicí 2012/13/EU. Současně musí být děti ve stejném rozsahu jako podle směrnice 2012/13/EU informovány o následujících právech:

²⁹ Rámcové rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (Úř. věst. L 190, 18.7.2002, s. 1).

- (1) jejich právu na to, aby byl informován nositel rodičovské zodpovědnosti, jak je stanoveno v článku 5,
 - (2) jejich právu na obhájce, stanoveném v článku 6,
 - (3) jejich právu na individuální posouzení, stanoveném v článku 7,
 - (4) jejich právu na lékařské vyšetření, stanoveném v článku 8,
 - (5) jejich právu na osobní svobodu a o právu na zvláštní zacházení v případě vazby, stanovených v článcích 10 a 12,
 - (6) jejich právu na ochranu soukromí, stanoveném v článku 14,
 - (7) jejich právu na to, aby měl nositel rodičovské zodpovědnosti přístup na soudní jednání, stanoveném v článku 15,
 - (8) jejich právu být osobně přítomen při řízení před soudem, stanoveném v článku 16,
 - (9) jejich právu na právní pomoc, stanoveném v článku 18.
2. Členské státy zajistí, aby byly děti v případě, že jsou zbaveny osobní svobody, poučeny o právech, které jim přiznává směrnice 2012/13/EU, a rovněž o právech podle této směrnice.

Článek 5

Právo dítěte na to, aby byl informován nositel rodičovské zodpovědnosti

Členské státy zajistí, aby nositel rodičovské zodpovědnosti dítěte, respektive jiná vhodná dospělá osoba v případech, kdy by to bylo v rozporu s nejlepšími zájmy dítěte, obdržel informace, které jsou poskytovány dítěti podle článku 4.

Článek 6

Právo na povinný přístup k obhájci

1. Členské státy zajistí, aby děti v trestním řízení získaly pomoc obhájce v souladu se směrnicí 2013/48/EU. Práva na přístup k obhájci se nelze vzdát.
2. Právo na přístup k obhájci se vztahuje rovněž na trestní řízení, které by mohlo vést k pravomocnému upuštění od trestního stíhání státním zástupcem, poté co dítě splnilo určité podmínky.

Článek 7

Právo na individuální posouzení

1. Členské státy zajistí, aby byly zohledněny zvláštní potřeby dětí týkající se ochrany, vzdělávání, odborné přípravy a sociálního začlenění.
2. Pro tento účel musí být děti individuálně posouzeny. Toto posouzení zohlední zejména osobnost a zralost dítěte a jeho materiální a sociální zázemí.
3. Individuální posouzení se provede ve vhodné fázi řízení, nejpozději však před podáním obžaloby.

4. Rozsah a míra podrobnosti individuálního hodnocení se může lišit v závislosti na okolnostech věci, závažnosti údajného trestného činu a případného trestu, který bude uložen, pokud je dítě uznáno vinným, a na skutečnosti, zda se orgány činné v trestním řízení dítětem zabývaly již v minulosti, či nikoliv.
5. Individuální posouzení se provede za úzké spoluúčasti dítěte.
6. Pokud se prvky, na nichž se zakládá individuální posouzení, podstatně změní, členské státy zajistí jeho aktualizaci během trestního řízení.
7. Členské státy se mohou od této povinnosti v odstavci 1 odchýlit v případech, kdy není přiměřené provádět individuální posouzení vzhledem k okolnostem věci a skutečnosti, zda se orgány činné v trestním řízení členských států dítětem zabývaly již v minulosti, či nikoliv.

Článek 8

Právo na lékařské vyšetření

1. V případě, že je dítě zbaveno osobní svobody, členské státy zajistí, aby mělo právo na lékařské vyšetření zejména za účelem posouzení jeho obecného duševního a tělesného stavu s cílem určit jeho schopnost čelit výsledku nebo jiným vyšetřovacím nebo důkazním úkonům nebo opatřením plánovaným vůči němu.
2. O provedení lékařského vyšetření mají právo žádat tyto osoby:
 - (a) dítě;
 - (b) nositel rodičovské zodpovědnosti nebo vhodná dospělá osoba uvedená v článku 5;
 - (c) obhájce dítěte.
3. Závěry lékařského vyšetření se písemně zaprotokolují.
4. Členské státy zajistí zopakování lékařského vyšetření, pokud to vyžadují okolnosti.

Článek 9

Výslech dětí

1. Členské státy zajistí, aby každý výslech dětí prováděný orgány činnými v trestním řízení před vznesením obžaloby byl audiovizuálně zaznamenáván, pokud to není nepřiměřené s ohledem na složitost věci, závažnost údajného trestného činu a případného trestu, který lze uložit.
2. Výslech dětí je audiovizuálně zaznamenáván vždy, když je dítě zbaveno osobní svobody, a to bez ohledu na fázi trestního řízení.
3. Odstavcem 1 není dotčena možnost pokládat bez audiovizuálního záznamu otázky pro účely osobní identifikace dítěte.

Článek 10

Právo na osobní svobodu

1. Členské státy zajistí, aby děti byly zbaveny osobní svobody před odsouzením pouze v nejkrajnějších případech a na co nejkratší možnou dobu. Je třeba řádně zohlednit věk a individuální situaci dítěte.
2. Členské státy zajistí, aby každé zbavení osobní svobody dětí před jejich odsouzením bylo podrobeno pravidelnému přezkumu soudem.

Článek 11

Alternativní opatření

1. Členské státy zajistí, aby příslušné orgány v případě naplnění podmínek pro zbavení osobní svobody, měly možnost v největší možné míře využívat alternativní opatření.
2. Mezi alternativní opatření může patřit:
 - (a) povinnost dítěte pobývat na konkrétním místě;
 - (b) omezení styku s konkrétními osobami;
 - (c) povinnost hlásit se u příslušných orgánů;
 - (d) podstoupení terapeutické léčby nebo léčby závislosti na návykových látkách;
 - (e) účast na výchovných opatření.

Článek 12

Právo na zvláštní zacházení v případě zbavení osobní svobody

1. Členské státy zajistí, aby děti byly drženy v oddělené vazbě od dospělých osob, ledaže by se mělo za to, že to není v nejlepším zájmu dítěte. Pokud dítě ve vazbě dosáhne věku 18 let, členské státy zajistí možnost pokračovat v oddělené vazbě, je-li to s přihlédnutím ke konkrétním poměrům dané osoby důvodné.
2. Členské státy během období zbavení osobní svobody podniknou veškerá vhodná opatření k tomu, aby:
 - (a) zajistily a udržely zdravotní stav a fyzický vývoj dítěte;
 - (b) zajistily právo na vzdělávání a odbornou přípravu dítěte;
 - (c) zajistily účinný a pravidelný výkon práva na rodinný život, včetně udržování rodinných vazeb;
 - (d) podporovaly rozvoj dítěte a jeho budoucí začlenění do společnosti.

Článek 13

Včasná a řádná projednání věcí

1. Členské státy zajistí, aby trestní řízení s dětmi byla projednávána jako záležitost naléhavá a s náležitou péčí.

2. Členské státy zajistí, aby se s dětmi zacházelo způsobem, který je přiměřený jejich věku, jejich zvláštním potřebám, jejich vyspělosti a úrovni chápání, přičemž se vezme ohled na jejich případné obtíže s komunikací.

Článek 14

Právo na ochranu soukromí

1. Členské státy zajistí, aby trestní řízení vedená s dětmi probíhala s vyloučením veřejnosti, ledaže výjimečné okolnosti, po řádném posouzení nejlepších zájmů dítěte, opravňují k odchýlení se od tohoto pravidla.
2. Členské státy zajistí, aby příslušné orgány v trestním řízení přijaly vhodná opatření na ochranu soukromí dítěte a rodinných příslušníků, včetně jejich jmen a podoby. Členské státy dále zajistí, aby příslušné orgány nešířily veřejně informace, které by mohly vést ke zjištění totožnosti dítěte.
3. Členské státy zajistí, aby záznamy uvedené v čl. 9 odst. 1 nebyly veřejně šířeny.

Článek 15

Právo nositele rodičovské zodpovědnosti na přístup na soudní jednání

Členské státy zajistí, aby nositel rodičovské zodpovědnosti nebo jiná vhodná dospělá osoba uvedená v článku 5 měli přístup na soudní jednání týkající se dítěte.

Článek 16

Právo dětí být osobně přítomen při řízení před soudem, ve kterém se má posoudit otázka viny

1. Členské státy zajistí, aby děti byly přítomny při řízení před soudem.
2. Členské státy zajistí, aby v případě, kdy děti nebyly osobně přítomny při řízení před soudem, ve kterém se rozhodovalo o jejich vině, měly právo na řízení, ve kterém mají právo účasti a které umožní nové určení podstaty věci, včetně posouzení nových důkazních prostředků, a které může vést ke zrušení původního rozhodnutí.

Článek 17

Řízení týkající se evropského zatýkacího rozkazu

1. Členské státy zajistí, aby vyžádané dítě mělo práva uvedená v člancích 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 15 a 18 ve vykonávajícím členském státě po zatčení na základě evropského zatýkacího rozkazu.
2. Aniž je dotčen článek 12 rámcového rozhodnutí 2002/584/SVV, přijmou vykonávající orgány všechna opatření k omezení doby zbavení osobní svobody dětí, které jsou účastníky řízení podle evropského zatýkacího rozkazu.

Článek 18

Právo na právní pomoc

Členské státy zajistí, aby vnitrostátní právní předpisy upravující právní pomoc zaručovaly účinný výkon práva na přístup k obhájci, uvedeného v článku 6.

Článek 19

Odborná příprava

1. Členské státy zajistí, aby pracovníci orgánů činných v trestním řízení a věznic, kteří se zabývají věcmi týkajícími se dětí, byli odborníci se specializací na oblast trestního řízení s dětmi. Měli by být speciálně vyškoleni v problematice lidských práv, vhodných technik výslechu, dětské psychologie, komunikace v jazyce přizpůsobeném dětem a pedagogických dovedností.
2. Členské státy zajistí, aby příslušné školení získali rovněž advokáti, kteří obhajují děti.
3. Členské státy prostřednictvím svých veřejných služeb nebo financování organizací na podporu dětí podpoří iniciativy umožňující, aby osoby poskytující dětem služby podpory nebo služby restorativní justice byly řádně proškoleny na úrovni přiměřené jejich kontaktu s dětmi a dodržovaly profesní předpisy, s cílem zajistit, aby tyto služby byly poskytovány nestranně, s respektem a profesionálně.

Článek 20

Shromažďování údajů

1. Poprvé do [...] a poté každé tři roky sdělí členské státy Komisi údaje o tom, jak byla práva stanovená v této směrnici uplatňována.
2. Mezi tyto údaje patří zejména počet dětí, kterým byl poskytnut přístup k obhájci, počet provedených individuálních posouzení, počet audiovizuálně zaznamenaných výslechů a počet dětí zbavených osobní svobody.

Článek 21

Náklady

Členské státy nesou náklady vzniklé při uplatňování článků 7, 8 a 9 bez ohledu na výsledek řízení.

Článek 22

Ustanovení o zákazu snížení úrovně právní ochrany

Nic v této směrnici nesmí být vykládáno tak, že omezuje práva a procesní záruky zakotvené v Listině základních práv Evropské unie, v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, jiných příslušných ustanoveních mezinárodního práva, zejména Úmluvy

OSN o právech dítěte, nebo právních předpisech kteréhokoli členského státu, které stanoví vyšší úroveň ochrany, či se od nich odchyluje.

Článek 23

Provedení

1. Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do [24 měsíců od jejího vyhlášení]. Neprodleně o nich uvědomí Komisi.
2. Tyto předpisy přijaté členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.
3. Členské státy sdělí Komisi znění vnitrostátních právních opatření, která přijmou v oblasti působnosti této směrnice.

Článek 24

Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Článek 25

Určení

Tato směrnice je určena členskými státy v souladu se Smlouvami.

V Bruselu dne

*Za Evropský parlament
předseda*

*Za Radu
předseda*